

İLKÖĞRETİM 5.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP OKUMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Ergün ÖZTÜRK*

Işılınur CAN**

ÖZET

Teknolojik gelişmeler gün geçtikçe artmakta ve günlük hayata yansımaları görülmektedir. Günlük yaşamda takip edilen teknoloji eğitim dünyasının da vazgeçilmez bir unsuru haline gelmektedir. Bu araştırmada İlköğretim 5.Sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okuma hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu araştırma ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin görüşlerinin, ihtiyaçlarının bilinmesi açısından önemlidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır. İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde öğrenim gören 12 ilköğretim beşinci sınıf öğrencisi ile yapılan görüşmeler sonucunda veriler elde edilmiştir. Öğrencilerin görüşlerini derinlemesine ortaya çıkarmak amacıyla, nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Görüşme formunun birinci bölümünde öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Elde edilen verilerin analizinde içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri ile ilgili olarak okuma becerilerini arttırabilmeleri, elektronik kitapların kullanılabilirliğine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ilköğretim, elektronik kitap, okuma

PERCEPTIONS OF 5th GRADES ON READING E-BOOKS

ABSTRACT

Technological advances are increasing day by day and the reflections are observed in the daily life. Tracking the daily life of the technology is becoming an indispensable element of the education. This research aims at

* Yrd.Dç.Dr. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,eozturk.edu.tr.

** Yüksek lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi,isilnurcan@gmail.com

identifying 5th grade primary students' views on reading electronic book. This research is important in terms of determining 5th grade students' views and needs. The research used a phenomenology of qualitative research patterns. The interview data have been obtained from 12 fifth grade students who studied in Gaziosmanpaşa district of Istanbul. Semi-structured interview were used in gathering qualitative data in order to reveal students' views in depth. Semi-structured interview form has two parts. In the first part the interview students were asked questions about personal information. In the second part the interview students were asked 12 questions to determine their views of electronic reading book. In this study, the data obtained were analyzed through qualitative content analyzes. The data obtained as a result, recommendations were given to 5th grade elementary school students to read electronic books. Besides, the student views point out an increase of reading skills and the availability of electronic books.

Keywords: elementary education, electronic book, reading

GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler gün geçtikçe artmakta ve Eğitim alanında da yansımaları görülmektedir. Böylece e-öğrenme dediğimiz öğrenme şekli birçok insana eğitim öğretim olanağı sağlayan yöntem halini almıştır. Bununla birlikte bilgisayar, akıllı tahta, çok amaçlı tablet pc, İpad vb. birçok teknolojik ürün geleneksel eğitim araçlarının yanında kullanılabilir hale gelmiş ve okullarda yer almaya başlamıştır. İnsanların bu teknolojilere uyumu, anlayabilmesi ve sunduğu fırsatlardan yararlanabilmesi için bilgi, beceri, tutum ve alışkanlık kazanmaları gerekir. Buna paralel olarak, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişim ve gelişim kaçınılmaz olmuştur (Oral, 2004). Eğitim alanındaki gelişimler de teknoloji ile gün geçtikçe hızlanmış durumdadır. Bu yeni teknolojilerin eğitim öğretim ortamında kullanılması yeni uygulamaları da beraberinde getirmektedir. Eğitimde kitapların önemi düşünüldüğünde bu yeni uygulamalardan elektronik kitaplar eğitim ortamlarında kullanılmaya başlanmıştır.

Elektronik kitap terimi 1960'lı yılların sonlarına kadar uzanır (Henke,2001). 1450'li yıllarda Johann Gutenberg'in matbaa makinesini icat etmesiyle oldukça büyük bir gelişim gösteren kitap endüstrisi, iletişim ve bilgi teknolojilerine paralel olarak sürekli bir değişim içindedir. Bu değişimin son halkasını kitap endüstrisinde ve yayıncılık sektöründe devrimsel bir nitelik taşıyan elektronik kitaplar oluşturmaktadır. Yazılım, donanım, standart ve protokol bileşenlerinden oluşan e-kitap teknolojisi, bir takım avantaj ve dezavantajlarıyla beraber birçok yeni e-kitap okuma cihazının akademik ve gündelik yaşantımıza girmesine neden olmuştur (Anameriç ve Rukancı, 2003).

Cambridge sözlüğüne göre e-kitabın tanımı, sayfa üzerinde yazılı olmayan örneğin bir disk ya da internet üzerinde olan elektronik biçimde yayınlanan kitaptır (Daradkeh, Selimi ve Gouveia, 2012). Elektronik kitap, basılı bir kitabın sayısallaştırılmasıyla elde edilen veya elektronik ortamda üretilen elektronik metindir. Düz metinden farklı olarak resim, animasyon, ses, müzik, video ve hyperlinkler içerebilir. Ekranı bulunan herhangi bir donanımda okunabilir, özel tasarlanmış bir donanıma ihtiyaç duyulmamaktadır (Önder,2010). E-kitaplar gerek sınıf içindeki, gerek öğrenciler arasındaki, gerekse öğretmen ile öğrenciler arasındaki etkileşimin artırılması yönünde oldukça kullanışlı araçlardır. Uygun ortam tasarımları yapıldığında ve teknik sorunların önüne geçildiğinde, e-kitaplar günümüz öğrenme-öğretme sürecinin bir parçası olarak verimli sonuçların ortaya çıkmasını sağlamaya aday materyaller olarak görülmektedir (Öngöz, 2011). Okuma becerilerinin önemi düşünüldüğünde e- kitapların günümüz eğitim materyalleri arasında yer alması mümkündür.

Günümüzde sınıflarda elektronik kitapların kullanımı artan bir eğilim göstermektedir. Eğitimciler özellikle okuma hataları fazla olan risk altında olan çocukların okumalarını desteklemek amacı ile elektronik kitaplarla ilgilenmektedir. Dersliklerde yaygın olarak kullanılan elektronik kitaplar, okuryazarlık gelişimini desteklerken kitap okumaya teşvik etmektedir. E-kitaplar okuma ve dinleme özelliklerinin yanında okuma alışkanlığını dijital özellikleri (örneğin; animasyon, kelime telaffuzları vb.) sayesinde desteklemektedir (Moody, 2010). Birkaç e-ders kitabı tek bir kerede (bilgisayar hafızasında ya da bir ağda) taşınabilmektedir. E-ders kitaplarını okullarda kullanmaya başlamak demografi ve nesil açısından bir geçiş süreci yaratabilir. Çocuklar genç yaşlarında okulda e-kitap kullanacak olursa elektronik gelişimlere doğal biçimde alışmaları ve baskısı yapılan kitaplara bağlılıkları daha az olacaktır (İleri, 2011).

Çocuklar günümüzde ilkokuldan başlayarak ve yetişkinlik süreçlerinde de teknolojinin sınıflarında yer almasına alışmıştır. Buna ek olarak iyileştirici okuma için bilgisayara dayalı teknolojilerin sınıflarda yer almasıyla, derinlemesine öğrenmelere ve öğrencilerin eleştirel düşüncülerinin gelişmesine olanak sağlar (Hyun, 2004). Böylece, günümüzde bilgisayara dayalı teknolojiler sınıflarda özellikle okuma çalışmalarında da kullanılarak, okumayı geliştirici etkinlikler yapılmaktadır. Birkaç e-ders kitabı tek bir kerede (bilgisayar hafızasında ya da bir ağda) taşınabilmektedir. E-ders kitaplarını okullarda kullanmaya başlamak demografi ve nesil açısından bir geçiş süreci yaratabilir. Çocuklar genç yaşlarında okulda e-kitap kullanacak olursa elektronik gelişimlere doğal biçimde alışmaları ve baskısı yapılan kitaplara bağlılıkları daha az olacaktır (İleri, 2011). E-kitaplar, geleneksel hikâye kitapları gücünün ötesine giderek öğretim araçları olarak gelecek vaat edebilir (Roskos. K, Burstein. K, You. B, Brueck. J, O'Brien.C, 2011). Elektronik kitapların gelecek vaat etmesi, geleneksel basılı kitapların tamamen ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir.

Çocukların okuma becerileri, gelecekteki akademik başarıları ve kişisel gelişimleri için kritik bir öneme sahiptir. Okumaya katılım, çocuğun mükemmel okuma-yazma gelişimi için önemli bir bileşendir. Okuma yazma faaliyetlerine zaman ayıran çocuğun düzeyi ve harcadığı zaman okuma başarısında motivasyonun belirleyicisidir (Wigfield, Guthrie, Perencevich, Taboada, Klauda, Mcrae, ve Barbosa, 2008). Bu anlamda okuma becerileri eğitim yaşantıları açısından oldukça önemlidir.

Çocukların okuma becerileri, gelecekteki akademik başarıları ve kişisel gelişimleri için kritik bir öneme sahiptir. Okumaya katılım, çocuğun mükemmel okuma-yazma gelişimi için önemli bir bileşendir. Okuma yazma faaliyetlerine zaman ayıran çocuğun düzeyi ve harcadığı zaman okuma başarısında motivasyonun belirleyicisidir (Wigfield, Guthrie, Perencevich, Taboada, Klauda, Mcrae ve Barbosa, 2008). Okuma zihinsel bir süreçtir. Okumanın en önemli konusu okunandan anlam kurmadır yani anlamı yapılandırmadır. İyi bir okuyucu okuduğundan anlam kurma beklentisiyle karşı karşıya gelmekte ve materyali okuma amacını oluşturmaktadır (Akyol,2006). Kitaplar okuma becerilerini geliştirmede sıkça yararlandığımız eğitim materyalleri olduğundan günümüzde yararlandığımız elektronik kitapların okuma becerilerini ve okuma tutumlarını nasıl etkilediği merak konusudur.

E-kitaplarda ses efektleri ve animasyonlar gibi çoklu ortam unsurlarının mevcudiyeti insanların okuma alışkanlıklarını değiştirmiştir (De Jong ve Bus, 2004; Liu, 2005). Özellikle e-kitapların interaktif doğası öğrencilerin öğrenmelerinde onlara yararlı olmaktadır (Grant, 2004). Ses efektleri ve kelimelerin açıklamaları gibi doğrudan destek okuduğunu anlamada ve kelime tanımada öğrenci kabiliyetini geliştirir. E-kitapların tasarım özellikleri dikkati kelimelere çektiği zaman, çocuklar kelimeleri öğreniyorlar (Segers, 2009). Eğer tasarım belirlenmiş okuma yazma becerilerine vurgu yapıyorsa (örneğin, fonolojik farkındalık) onlar da bu becerileri öğrenir (Shamir ve Korat, 2007). E-kitap formanın amaca uygun hazırlanması gerekir. Bunun için önce öğrencilere kazandırılmak istenen beceriler önceden belirlenip buna uygun bir elektronik kitap tasarımından faydalanılabilir. Teknolojik ürünlerin eğitim-öğretim ortamında kullanması ile eğitimin vazgeçilmez unsurlarından kitaplarda da yenilikler olmakta elektronik kitaplar günümüzde kullanılabilir hale gelmektedir. Öyle ki yeni çıkan birçok basılı kitap e-kitaplarının satış rekorlarıyla yarışır duruma gelmiştir.

Eğitim öğretim ortamında farklı materyallerin kullanılması öğrencilerin motivasyonunu etkilemekte ve ders başarılarını etkilemektedir. Bu araştırmada da öğrencilerin elektronik kitaplar hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmadaki temel amaç; ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okuma hakkındaki görüşlerini belirlemek ve elektronik kitapların kullanılabilirliğine yönelik bir görüş sahibi olabilmektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşleri nasıldır?
2. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap formatına ilişkin görüşleri nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Okuma, öğrencinin zihinsel gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanıdır. Okuma sürecinde duygu, düşünce ve bilgiler zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve zihinde yapılandırılmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretiminde okuma alanına ayrı bir önem verilmektedir (MEB). Türkçe öğretiminde önem verilen okuma alanı, öğrencilerin diğer eğitim yaşantılarının belirleyicisi olabilmektedir.

Okuma becerileri öğrencilerin kişisel gelişimleri ve gelecek akademik gelişimleri için kritik bir öneme sahiptir (Jones ve Brown,2011). Okuma, okuduğunu anlama, yapılandırma süreci olarak düşünüldüğünde öğrenmenin temelini oluşturmaktadır. Günümüzde teknolojinin günlük yaşama yansması düşünüldüğünde, teknolojik ürünlerin eğitim ortamında da yer alması kaçınılmaz olmaktadır. Bu teknolojinin okuma etkinliklerine etkisi de önemli olmaktadır.

Eğitim-öğretim ortamında en sık kullanılan materyallerden kitapların önemi yadsınamaz bir gerçektir. Böylelikle geleneksel basılı kitapların yanında elektronik kitapların okuma üzerindeki etkileri de araştırılmaya değer görülebilir. Teknolojik gelişmelerin hızlandığı günümüzde, e-kitaplar çok sık duyduğumuz kavramlardan biri haline gelmiştir. Ülkemizde Fatih Projesi kapsamında okullarımızda öğrencilerimizin eğitiminde tablet PC kullanımına geçecek olması e-kitap kullanımının önemini bir kez daha ön plana geçirmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

İlköğretim 5.Sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okuma hakkındaki görüşlerinin araştırıldığı bu çalışma; algıların ortaya konmasına imkân verilmesi, araştırmacının katılımcı rolü olması, doğal ortama duyarlı olunması, araştırma deseninde esnekliğin olması, nitel verilerle tümevarımcı analizin gerçekleştirilmesi, gibi özellikleri taşıması nedeniyle nitel araştırma anlayışla tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim, bireylerin görüşlerini ve deneyimlerini açıklamak amacıyla tercih edilen olgu bilim deseni, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde bulunan seçkisiz olarak belirlenen bir devlet ilköğretim okulunun 5.sınıfında öğrenim gören 12 ilköğretim öğrencisinden oluşmaktadır.

Nitel araştırmalarda elde edilmesi düşünülen verinin derinliği ve genişliği örneklemin büyüklüğü ile ters orantılıdır. Örneklem büyüklüğü, bilgi toplama ve analiz yöntemlerinin özelliği, veri miktarı, kaynakların sınırlılığı nedeniyle çok sayıda bireyle çalışmak sağlıklı değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Veri Toplama Aracı

Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmedir. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmada ilköğretim 5.Sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okuma hakkındaki görüşlerini belirlemek için konu ile ilgili temel sorular, alternatif sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunu hazırlamak için konuyla ilgili mevcut alan yazından ve konunun uzmanlarıyla yapılan görüşmelerden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde görüşme yapılan katılımcıların kişisel bilgileri ile ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölüm ise, öğrencilerin elektronik kitaplar hakkındaki düşüncelerini belirlemek amaçlı sorular bulunmaktadır. Bu soruların hazırlanma aşamasında öğretmenlerle ön görüşme yapılmış ve uzman görüşünden faydalanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, görüşme formunda yer alan sorular kullanılarak, öğrencilerle yüz yüze görüşme ile yapılmıştır. İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin elektronik kitap okumaya ilişkin görüşlerine yönelik veriler, öğrenci görüşlerinden elde edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, birinci bölümde SPSS istatistik paket programından faydalanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verileri çözümlenmede yüzde (%) ve frekans (f) teknikleri kullanılmıştır. İkinci bölümde içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen veriler benzerliklerine göre belirli kavramlar etrafında kodlanarak temalar oluşturulur. Kodlar ve temalar organize edilir. Sonuçlar betimsel bir anlatımla sunulur ve alıntılara yer verilerek bulgular betimsel olarak açıklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Veriler iki araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Güvenirlik için her iki araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar üzerinde Güvenirlik =Görüş Birliği/Görüş Birliği +Görüş Ayrılığı x100 formülü uygulanmıştır (Miles ve Huberman,1994). İki kodlayıcı arası uyumun yüzdesi % 90 olarak hesaplanmıştır. Uyum yüzdesinin %70 veya daha üstü olması yeterli görüldüğünden veri analizi açısından güvenirlik sağlanmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen bulgular yorumlanarak verilmiştir. Bulguların sunumunda temalar tablo üzerinde sunularak verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kız	8	66,6
Erkek	4	33,4
Toplam	12	100

Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin % 66,6'sı kız ve % 33,4'ü de erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. İnternete Erişim Kaynakları

Temalar	f
Evdeki kişisel bilgisayar	8
İnternet cafe	4
Tanıdıkların bilgisayarı	2
Toplam	14

Öğrencilere internete erişim kaynakları sorulduğunda Tablo 2'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde; *Evdeki kişisel bilgisayarlar (f=8), İnternet kafe (f=4), tanıdıkların bilgisayarları (f=2)* sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin İnternette vakit geçirme biçimleri

Temalar	f
Oyun Oynama	8
Ders çalışma	7
Sosyal ağlar	3
Kitap okuma	3
Film izleme	3
Toplam	24

İnternette vakit geçirme şekilleri sorulduğunda Tablo 3'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde *oyun oynama (f=8),Ders çalışma (f=7),sosyal ağlar(f=3), kitap okuma(f=3),film izleme(f=3)* sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin kitaplara ulaşma biçimleri

Temalar	f
Kişisel kütüphaneler	8
Okul kütüphanesi	5
Satın alma	6
İnternet	4
Toplam	23

Kitaplara ulaşma biçimleri sorulduğunda Tablo 4'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde; *kişisel kütüphaneler (f=8), okul kütüphanesi (f=5),satın alma (f=6) , internet (f=4)* sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 5. Kitap seçimindeki belirleyiciler

Temalar	f
Konu	8
Okul dersleri ile ilgili oluşu	7
Yaşa uygunluğu	3
Yazı boyutu	2
Sayfa sayısı	1
Görselliği	1
Toplam	22

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEKTRONİK KİTAP OKUMAYA

Öğrencilere kitap seçimlerindeki belirleyiciler sorulduğunda Tablo 5'teki temalar elde edilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde; *Konu*($f=8$), *okul dersleri ile ilgisi* ($f=7$), *yaşa uygunluğu* ($f=3$), *yazı boyutu* ($f=2$), *sayfa sayısı* ($f=1$), *görselliği* ($f=1$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin okuduğu kitap türleri

Temalar	f
Hikaye	8
Roman	3
Masal	3
Şiir	1
Toplam	13

Öğrencilere ders kitabı dışında okudukları kitaplar sorulduğunda tablo 6'daki temalar elde edilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde; *hikaye* ($f=8$), *roman* ($f=3$), *masal* ($f=3$), *şiir* ($f=1$) sonuçları elde edilmiştir.

Tablo 7. Elektronik kitap okumanın faydaları

Temalar	f
Öğrenmeyi kolaylaştırma	7
Anlamayı sağlama	4
Hatırlamayı kolaylaştırma	2
Toplam	13

Öğrencilere elektronik kitapların faydaları sorulduğunda Tablo 7'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde; *öğrenmeyi kolaylaştırma* ($f=7$), *anlamayı sağlama* ($f=4$), *hatırlamayı kolaylaştırma* ($f=2$) sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

'Hem kitap okuyup, hem bilgisayarın yanımda olması çabuk araştırma yapmamı sağlar. Çabuk araştırma daha kolay öğrenmemi sağlar. Hem de okuduğumu kolay anlamamı sağlar'.

Tablo 8. Elektronik kitap okumanın zararları

Temalar	f
Gözleri yorar	6
Gözleri bozar	4
Yorgunluk hissi	2
Toplam	12

Öğrencilere elektronik kitapların olumsuz özellikleri sorulduğunda Tablo 8'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde; *gözleri yorar (f=6)*, *gözleri bozar (f=4)*, *yorgunluk hissi (f=2)* sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

'Bilgisayarın karşısında olmamız gözlerimizi bozabilir. Daha çok yorulmamıza neden olabilir. Gözlerimiz çok yorulur.'

Tablo 9. Elektronik kitapların özellikleri ile ilgili bilinenler

Temalar	f
Sesli okuma	8
Bir tık ile hareket	5
Yazı boyutunu ayarlama	5
Görüntü	2
Toplam	20

Öğrencilere elektronik kitapların özellikleri sorulduğunda Tablo 9'daki temalar elde edilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde; *sesli okuma (f=8)*, *bir tık ile hareket (f=5)*, *yazı boyutunu ayarlama (f=5)*, *görüntü (f=2)* sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

'Elektronik kitap denilince istediğimiz anda kitabı büyütme, sesli okuma özellikleri aklıma geliyor. Sayfaları çevirebildiğimizi biliyorum. Ayrıca kitapta resimler ve görüntüler de var.'

Öğrencilere basılı bir kitabı mı yoksa elektronik bir kitabı mı tercih edecekleri sorulduğunda öğrencilerin %50'si basılı kitap okumayı, %50'si ise elektronik kitap okumayı tercih ettiğini belirtmiştir. Nedenleri sorulduğunda ise, basılı kitap okumayı tercih edenler kitap okumak için teknolojik herhangi bir ürüne gerek olmadığından (f=3) ve elektronik kitaba göre daha az yorucu (f=3) olduğundan tercih ettiklerini belirtmektedir. Elektronik kitap okumayı tercih edenlerin ise özelliklerinin ilgi çekici olması (f=4) ve taşıma yükünü azaltması (f=2) gibi özelliklerinden dolayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Basılı kitap okumayı tercih eden öğrenci ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

'Elektronik kitabı her yere taşıyamıyorsun. Bilgisayarı her yere götürüyorsun. Basılı kitabı yanımda taşıyabiliyorum. Gezmeye giderken yanımda götürebiliyorum. Canım sıkıldığında istediğim zaman okuyabiliyorum. Otobüste, uzun yolculuklarda okuyabiliyorum.'

Elektronik kitap okumayı tercih eden öğrenci ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

‘Elektronik kitaplar bana daha yararlı geliyor. Birçok özelliği var. Sayfayı büyütüp daha net okumamızı sağlar. Sayfaları kolayca değiştirebiliriz. Hem sesli özelliği var. Ayrıca okurken internete de girebiliriz. Bu yüzden elektronik kitap okumayı tercih ederim.’

Tablo 10. Sanal kitaplık oluşturma

Temalar	f
Kolay kitap seçebilme	6
Farklı türlerin bir arada olması	2
Gerçeklikten uzak	4
Toplam	12

Öğrencilere sanal kitaplık oluşturma ile ilgili fikirleri sorulduğunda öğrencilerin bir kısmı (f=6) ‘olumlu buluyorum’, diğer öğrenciler ise ‘olumlu bulmuyorum’ cevabını vermiştir. Nedenleri sorulduğunda tablo 10’daki temalar elde edilmiştir. Tablo 10 incelendiğinde; *kolay kitap seçebilme (f=6), farklı türlerin olması (f=2), gerçeklikten uzak (f=4)* sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

‘Sanal kitaplık oluşturma fikrini iyi, olumlu buluyorum. İnsanlar oraya girip istedikleri anda istedikleri kitabı kolayca seçebilirler. Evlerinde kitap olmadığı zaman oradan okuyabilirler.’

Öğrencilere kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesi sorulduğunda öğrencilerin tamamına yakını (f=8) ‘olumlu buluyorum’, diğer öğrenciler ise ‘olumlu bulmuyorum’ cevabını vermiştir. Nedenleri sorulduğunda ise Tablo 11 elde edilmiştir.

Tablo 11. Kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesi

Olumlu düşünenler (temalar)	f	Olumsuz düşünenler (temalar)	f
Anlamayı kolaylaştırır	6	Bilgiler karışır	3
Kalıcı öğrenme sağlar	2	Yorgunluk hissi verir	1
Toplam	8		4

Kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesine ilişkin öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

'Kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesini iyi buluyorum. Okurken daha kolay anlamamızı sağlar. Sesli okuyunca daha etkileyici olabilir. Sesli okuduğumuzda ve görüntüleri gördüğümüzde öğrendiklerimizi hiç unutmayız.'

Tablo 12. Elektronik kitap okurken internete erişim olanağı ve öğrenme

Temalar	f
Dikkatin dağılması	5
İnternet sözlüğü kullanma	4
Anlamanın kolaylaşması	4
Motivasyon artışı	3
İnternet kullanımını öğrenme	2
Toplam	

Elektronik kitap okurken internete erişim olanağının oluşunun öğrenme-ye etkisi sorulduğunda Tablo 12'deki temalar elde edilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde; *İnternet sözlüğü kullanma (f=5), motivasyon artışı (f=3), anlamanın kolaylaşması (f=4), dikkatin dağılması (f=5), internet kullanımını öğrenme (f=2)* sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilerin ifadelerinden bir örnek aşağıda verilmiştir.

'Hem internet kullanmayı daha iyi öğreniriz. Okurken bilmediğimiz kelimelere sözlükten bakarız. Ayrıca bizi öğrenmeye teşvik edebilir. İnternette öğrenme daha faydalı olabilir.'

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edinilen bulgulara göre elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

Öğrencilerin internete erişimini evlerindeki kişisel bilgisayarlardan sağlamaktadır. Bir kısım öğrenci ise internet kafelerden erişim sağlamaktadır. Aktaş (2005) tarafından yapılan araştırmada da araştırmanın bulgularına benzer şekilde, ilköğretim düzeyinde, çocukların %45.4'ünün zaman zaman internet kafelere gittikleri ve çocukların %3'ünün hergün, %22.5'inin haftada 1-2 kez, %5.6'sının haftada 3-4 kez internet kafeye gittikleri saptanmıştır.

Öğrencilerin kitap tercihlerinde belirleyici olan birinci etken kitabın konusu, ikinci faktör okul dersleri ile ilgili olması ve üçüncü faktör ise yaşa uygunluğudur. Bu sonuçlar kitap tercihi konusunda öğrencilerin bilinçli olduklarını

göstermektedir. Kurulgan ve Argan'ın aktardığı Kamphuis'ü (1991) yapmış olduğu araştırmada da, kitap seçimini etkileyen faktörler içerisinde konu ve tür gibi faktörlerin yanı sıra; kitabın görünümü ve yazım şekli gibi değişkenlerin de kitap seçiminde etkili olduğunu vurgulamıştır.

Öğrencilerin internette daha çok oyun oynayarak ve ders çalışarak vakit geçirdiği görülmektedir. Öğrencilerin interneti kitap okuma amaçlı kullanmadığı görülmektedir. Bireylerin interneti oyun oynama ve araştırma yapma amacıyla kullandıkları vurgulanır (Tahiroğlu ve ark., 2008). Öğrencilerin bir kısmı sosyal ağ uygulamaları ile vakit geçirmektedir. Her bir sosyal ağ eğitim açısından kendi içinde farklı özellikleri, güçlü yanları olduğu gibi olumsuz ya da yetersiz yönleri de bulunmaktadır. En fazla kullanılan sosyal ağlardan biri olan facebook, özel veya herkese açık yazılarla kullanıcıların birbiriyle iletişim kurduğu, gruplara katıldığı ve kaynak paylaşımında bulunduğu sosyal bir ağıdır (Gozales, 2010;). Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007) yaptığı beşinci sınıf öğrencileri üzerine yaptığı araştırmanın sonuçları da benzer niteliktedir. Öğrencilerin bilgisayarlı olarak oyun oynamak ve ödevlerini araştırmak amacıyla kullandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin kitaplara satın alma yoluyla, kendi kütüphanelerinden ve okuldaki kütüphaneden ulaştıkları görülmektedir. Öğrencilerin bir kısmı kitaplara internette ulaşmaktadır. Araştırmanın bu bulgusu Ayyıldız, Bozkurt ve Canlı'nın (2006) yaptığı araştırmanın bulguları ile benzer niteliktedir. Ayyıldız, Bozkurt ve Canlı'nın yaptıkları araştırmada 'Okur kitaba nasıl ulaşıyor?' sorusuna cevap olarak öğrencilerin; 'Okuyacağım kitabı genellikle satın alırım' (% 63), 'Okuyacağım kitabı ilk önce tanıdık çevrelerden araştırırım.' (% 37.4), 'Okuyacağım kitabı kütüphanelerden elde ederim.' (% 11,9) cevaplarını verdiği görülmektedir.

Öğrencilerin ders kitabı dışında en çok hikâye kitabı okuduğu görülmüştür. Öğrencilerin bir kısmının ise masal, roman, şiir kitapları okuduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Devrimci'nin (1993) bulguları ile benzerlik göstermiştir. Devrimci araştırmasının sonucunda her iki cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların en fazla roman ve hikâye türünü tercih ettikleri, erkeklerin çizgi romanı kızlardan daha fazla okudukları görülmüştür. Araştırmanın bulguları Keleş'in çalışmasıyla da benzerlik göstermektedir. Keleş (2006); öğrencilerin, (% 34.2)'sinin öykü, (% 28)'inin roman, (% 17.8) çizgi roman, (% 10.4)'ünün diğer kitapları, (% 9.7)'sinin ise şiir okumaktan hoşlandığını ifade etmektedir.

Öğrencilere göre elektronik kitapların en büyük faydası öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır. Bir kısım öğrenciye göre ise kolay anlam kurulacağı ve bilgilerin hatırdaki kalıcılığıdır. Öngöz'e (2011) göre elektronik kitaplar öğrencilerin birey-

sel çalışmalarına katkı sağladığı gibi diğer öğrencilerle ve öğretmenlerle iletişimlerini de artırıcı güce sahip olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilere göre elektronik kitapların olumsuz özelliklerinin başında gözleri yorması gelmektedir. Anameriç ve Rukancı, (2003) Metnin uzunluğu ile orantılı olarak meydana gelen okuma zorlukları bulunduğunu ifade etmektedir.

Öğrencilerin basılı ve elektronik kitapları tercih ettikleri görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Grimshaw, Dungworth, McKnight ve Morris (2007)'nin bulguları ile benzerlik göstermektedir. Grimshaw ve diğerlerinin araştırmada öğrencilere basılı ve elektronik kitaplar okutmuştur. Yaptıkları çalışmalarında sonunda her iki hikâye kitabının da çocukların motivasyonunu önemli ölçüde etkilemediği görülmüştür. Anlamli farklılığın sadece kitabının elektronik versiyonunu okuyan çocukların okumalarının uzun sürede gerçekleştirdikleri görülmüştür. Sözlük kullanımı elektronik kitapta daha fazladır. Kitabın elektronik ve sesli versiyonunda, okuduğunu anlama puanları yüksek çıkmıştır. Araştırmanın bulguları ile benzer bir görüşü Fedigan (2011) şöyle ifade etmiştir: Dijital dünyanın insanların yaşamında çok fazla yer almasıyla yayıncılık sektörü gelişmeye başladı. Geleneksel basım kitap formu yeni teknoloji ve dijital dünya içinde e-kitap ile karşı karşıya kalmıştır. Böylece okuma daha fazla dijital hale gelmiştir.

Elektronik kitapların özellikleri ile ilgili en çok bilinenin sesli okuma özelliği olduğu görülmektedir. Bunun dışında bir tık ile hareket özelliği, yazı boyutunu ayarlama, görüntü gibi özelliklerinin de bilindiği görülmektedir. Önder'e (2011) göre; bilgisayardan okuduğumuz her elektronik metne e-kitap demek doğru değildir. Metnin e-kitap olabilmesi için yazılımla gelen okumayı kolaylaştırıcı işlevleri (sesli okuma, yazı karakteri değiştirme, yazı boyutu değiştirme vb.) ve zengin metin özelliklerini (metin içi arama yapabilme, internet bağlantılarıyla desteklenmiş referanslar, not alma, metin işaretleme, kitap ayrıca gibi) taşıması gerekir. Ayrıca yalnızca bilgisayarla değil diğer okuma araçlarıyla da (e-kitap okuyucular, cep telefonları, Ipad, Android gibi çok amaçlı tablet PC'ler vb.) erişilebilir, görüntülenebilir ve kullanılabilir olmalıdır. Argan, Argan, M.T., ve Kurulgan'a (2008) göre de; Kitapların biçimsel özellikleri kitap okuma üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Örneğin; kitabın puntoları ile şekiller, resimler ve açıklayıcı bilgiler içermesi ya da okuyucunun kitap içinde bulmak istediği konu veya dizin hakkında ayrıntılı bilgiler vermesi, kitap okumayı ve anlamayı etkileyecek belirgin özelliklerdir. Kitapların biçimsel özellikleri bir kitabın dikkat çekmesini ve tercih edilmesini etkilerken, aynı zamanda okuma esnasında okuyucuya bazı olumlu veya olumsuz deneyimler yaşatabilmektedir. Örneğin, satır aralığının az olması, yazı puntolarının küçük veya çok büyük olması okumayı etkilemektedir. Bu açıdan kitabın biçimsel özellikleri, okuyucunun, okumaya yönelik tutumlarını etkileme gücüne sahiptir.

Sanal kitaplık oluşturma öğrencilerce kitapları kolay bulmayı beraberinde getirecektir. Ayrıca kitapların sesli ve hareketli görüntülerle desteklenmesi anlamayı kolaylaştırır. Araştırmanın bu bulgusunun Kelly'nin (2011) yaptığı araştırma desteklemektedir. Kelly yaptığı araştırmada e-öğrenme ve okuma tekniklerini kullanarak öğrencilerin okuduğunu anlamalarını kolaylaştıracak bir e-kitap tasarlamıştır. Araştırma sonucunda e-kitapların öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirdiğini vurgulamıştır. Anameriç ve Rukancı'ya (2003) göre de öğretmen ve öğrencilere görüntülü, sesli, çok çeşitli metinler, şemalar ve fikirler sunar, çizimler, resimler şekiller, sorular ve diğer gereçler öğrencilere sırası geldikçe sunulur. Ekrandaki bu tür görüntülemelerde renk ve ses faktöründen de faydalanılabilir. Bu şekilde öğrencilerin dersi izlerken hayal kurup, başka şeyler düşünmeleri önlenerek "dikkat düzeyleri" oldukça yüksek tutulabilir.

Elektronik kitap okurken internete erişim olanağı olması, internette elektronik kitap okumak dikkatin dağılmasına neden olabilir. Shamir ve Korat (2009) genç okuyuculara yönelik üst düzey e-kitap tasarım özelliklerini sıralamıştır. Bunlar; doğal baskı aydınlatması ile metin okuma (örneğin; sözcük sınırları),metinle uyumlu bağlantı aktivasyonları, metin modundan ayrı bir oyun modu, çocuk tarafından tekrar edilebilen sözlük seçeneğidir. Ayrıca bu şekilde tasarlanmış bir e-kitap tasarımının okuma sırasında dikkat dağınıklığını önlemek için yardımcı olabileceği vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

- AKSAÇLIOĞLU, A.G. ve Yılmaz,B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kültüphaneciliği*,21 (1),3-28.
- AKTAŞ, Y. A. (2005). "3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi", *The Turkish Online Journal of Educational Technology Tojet*. 4, 4, 9.
- AKYOL, H. (2006).*Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Kök Yayıncılık. Ankara.
- ARGAN, M.,Argan,M.T., ve Kurulgan,M.(2008). Kitaplara İlişkin Biçimsel Özelliklerin Okuyucu Tutumları Üzerine Etkisi. *Bilgi Dünyası* 9(1):179-206.
- AYYILDIZ, M., Bozkurt,Ü. ve Canlı,S. (2006). Okuma Kültürü Üzerine Bir Araştırma. *Milli Eğitim Dergisi* (169).
- DARADKEH, Y.; Selimi, D. and Gouveia, L. (2012). e-books vs. p-books: who's profiting? *European Scientific Journal*. March edition, vol. 8, n6, pp 175-184

DE JONG, M. T., & Bus, A. G. (2004). The efficacy of electronic books in fostering kindergarten children's emergent story understanding. *Reading Research Quarterly*, 39(4), 278-393.

DEVİRİMCİ, H. (1993). İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

FEDİGAN, S.E. (2011). iRead: An Application for Enhanced Reader Navigation on E-Reading Tablet Devices. USA.

GRANT, J. M. A. (2004). Are electronic books effective in teaching young children reading and comprehension? *International Journal of Instructional Media*, 31(3), 303-308.

GRİMSHAW. S, Dungworth. N, McKnight. C, ve Morris.A (2007). *Electronic books: children's reading and comprehension. British Journal of Educational Technology*. 38,4 USA.

GONZALES, L.,Vodicka, D. (2010).Top Ten Internet Resources for Educators. *Leadership*. 32-37.

HENKE, H. (2001) *Electronic Books and E-Publishing*, Springer Verlag, London.

HYUN, E. (2004). A study of 5- to 6-year-old children's peer dynamics and dialectical learning in a computer-based technology-rich classroom environment. *Computers & Education*, 44(1), 69-91.

JONES VE BROWN, (2011). Reading Engagement: A Comparison Between E-Books and Traditional Print Books In Elementary Classroom, *International Journal of Instruction*, 4,2.

İLERİ. Z, (2011). Ekrandan Okumanın İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi.

KAMPHUIS, J. (1991). Satisfaction with books: Some empirical findings. *Poetics*, 20, 471-485.

KELEŞ, Ö.(2006). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi.

KELLY (2011). Designing an E-book for Fifth-Grade Classroom. Clifornia State University.

LİU, Z. (2005). Reading behaviour in the digital environment: Changes in reading behaviour over the past ten years. *Journal of Documentation*, 61(6), 700-712.

KURULGAN, M., Argan, A. (2006). Yeni Kitap Seçiminde Etkili Olan Biçimsel Faktörlerin Okuyucu Perspektifinde Değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası* 7(2), 230-249.

Meb (2005). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 1-5. Sınıflar. Ankara.

MILES, M. B. ve Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publications.

MOODY, A. (2010). Using Electronic Books in the Classroom to Enhance Emergent Literacy Skills in Young Children. *Journal of Literacy and Technology*. 11, 4.

ORAL, B. (2004). Oral, B. (2004). Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanma Durumları. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Malatya.

ÖNDER, I (2011). e-Kitap ve Dünyada Elektronik Kitap Yayıncılığı, *Türk Kütüphaneciliği* 25 (1), 97-105.

ÖNGÖZ, S. (2011). Bir Öğrenme Aracı Olarak Elektronik Kitap. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

RUKANCI, F, Anameriç, H, (2003), E-Kitap Teknolojisi ve Kullanımı, *Türk Kütüphaneciliği* 17(2), 147-166.

ROSKOS, K, Burstein, K, You, B, Brueck, J, O'Brien, C, (2011). A Formative Study of an E-book Instructional Model in Early Literacy. *Scientific Research*. 2 (1); 10-17.

SEGRS, E. (2009). Learning from interactive vocabulary books in kindergarten. In A. Bus & S. B. Neuman (Eds.), *Multimedia and literacy development*, (112-123). New York: Routledge.

SHAMİR, A. & Korat, O. (2007). Electronic books versus adult readers: effects on children's emergent literacy as a function of social class, *Journal of Computer Assisted Learning*, 23, 248-259.

SHAMİR, A. & Korat, O. (2009). The educational electronic book as a tool for supporting children's emergent literacy. In A. Bus & S. B. Neuman (Eds.), *Multimedia and literacy development* (168-181). New York: Routledge.

TAHİROĞLU, A.Y., Celik, G.G., Uzel, M., Ozcan, N., & Avci, A. (2008). İnternet use among Turkish adolescents. *Cyber Psychology & Behavior*, 11(5), 537-543.

WİGFİELD, A., Guthrie, J. T., Perencevich, A. T., Klauda, S. L., Mcrae, A., & Barbosa, P. (2008). Role of reading engagement in mediating effects of reading comprehension instruction on reading outcomes. *Psychology in the Schools* 45(5), 432-445.

YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.